

РОЗДІЛ 2 – ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

УДК 37.036:792.8-053.4

ЗДІЙСНЕННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ГУМАНІСТИЧНИХ ЗАСАДАХ

Гончаренко Ю. В., доцент, канд. пед. н.

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна

julana09@rambler.ru

У статті на основі аналізу педагогічної літератури розкривається зміст та визначаються методи хореографічної діяльності, на основі яких здійснюється естетичне виховання дітей старшого дошкільного віку на гуманістичних засадах. Висвітлюються завдання гуманістичної педагогіки, які можуть вирішуватися під час танцювальної діяльності, що зорієнтована на розвиток емоційної творчої сфери дитини старшого дошкільного віку.

Ключові слова: естетичне виховання, діти старшого дошкільного віку, гуманістична педагогіка, хореографічна діяльність.

ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В ПРОЦЕССЕ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ГУМАНИСТИЧЕСКИХ ОСНОВАХ

Гончаренко Ю.В.

Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, Запорожье, Украина

julana09@rambler.ru

В статье на основе анализа педагогической литературы раскрывается содержание и определяются методы хореографической деятельности, на основе которых осуществляется эстетическое воспитание детей старшего дошкольного возраста на гуманистических основах. Освещаются задания гуманистической педагогики, которые могут решаться в ходе танцевальной деятельности, сориентированной на развитие эмоциональной творческой сферы ребенка старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, дети старшего дошкольного возраста, гуманистическая педагогика, хореографическая деятельность.

IMPLEMENTATION OF AESTHETIC EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN DURING CHOREOGRAPHIC ACTIVITY ON THE BASE OF HUMANITY

Goncharenko Yu.V.

Zaporizhzhya National University, Zhukovsky str. 66, Zaporizhzhya, Ukraine

julana09@rambler.ru

In the article based on analyses of pedagogical literature is revealed the content and methods of choreographic activities, and based on that activities is implemented the aesthetic education of preschool children on humanistic principles. The task of humanistic pedagogy is determined that can be solved during dance activity that focused on creative development of emotional sphere of the preschool age child. It says that during the choreographic activities is created the conditions in which the child is the subject of learning and education, and personality means the highest value as an itself object of pedagogical influence. Forms and methods of choreographic work on such studies are directed on developing of individual characters of each child, originality and uniqueness, are stimulated their further aesthetic development step by step. On choreography classes is implemented the realization of personality-oriented education through the study of the elements and exercises that every child can do, through the participation of every pupil in dance productions, through the development of his own creative product and its demonstration in the choreographic activities.

Key words: aesthetic education of preschool age children, humanistic education, choreographic activities.

Модернізація освітньої системи на сучасному етапі становлення України передбачає цілісний, гармонійний, естетично-художній розвиток особистості дитини. Саме тому усі ланки освітньої галузі, зокрема й дошкільної, спрямовують свої зусилля на формування художньо-культурних цінностей особистості дитини, що ґрунтується на вивченні індивідуальних можливостей, умов самореалізації й самовизначення на всіх етапах життєдіяльності. Такий підхід передбачає здійснення процесу естетичного виховання на гуманістичних засадах.

До проблеми гуманізації освітньої системи звертались багато вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, теоретико-методологічні основи гуманістичного підходу до навчання й виховання визначені у працях І. Беха, О. Вишневського, Б. Ліхачова, В. Рибалки та ін.; психологічний та індивідуальний підхід вивчався такими науковцями, як А. Маслоу, Ю. Роттер, С. Рубінштейн та ін. Проте питання здійснення естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку в процесі хореографічної діяльності на гуманістичних засадах ще не знайшли достатнього висвітлення в науковій літературі. Тож **метою статті** є розкриття змісту та визначення методів хореографічної діяльності, на основі яких здійснюється естетичне виховання дітей старшого дошкільного віку на гуманістичних засадах. Висвітлення завдань гуманістичної педагогіки, які можуть вирішуватися під час танцювальної діяльності, що зорієнтована на розвиток емоційної творчої сфери дитини старшого дошкільного віку.

Гуманістична спрямованість сучасної системи освіти, на думку А. Береснева, І. Беха, О. Бондаревської, В. Євдокимова, Л. Зязюн, С. Подмазіна, І. Якиманської та ін., реалізується в особистісно-орієнтованій моделі навчання та виховання. Вчені зазначають, що основою виховання є дитина як особистість. Тому виховний процес розбудовується з урахуванням її потреб, інтересів, мотивів, можливостей тощо. Розглядаючи напрями гуманістичної педагогіки, вчені визначили основні завдання особистісно-орієнтованої освітньої системи, зокрема:

- розвиток гармонійно розвиненої, духовно збагаченої дитини, підґрунтям життєтворчості якої є культурно-духовні цінності людства;
- формування естетичних понять і поглядів дітей старшого дошкільного віку, на основі яких відбувається сприйняття прекрасного в житті та мистецтві;
- розвиток творчого потенціалу дітей.

У ракурсі сучасних підходів до виховання особистості дитини старшого дошкільного віку завдання гуманістичної педагогіки можуть бути вирішені під час танцювальної діяльності, яка зорієнтована на розвиток її емоційної творчої сфери. На заняттях з хореографії реалізація особистісно-орієнтованого виховання здійснюється через вивчення елементів та вправ, які під силу для кожної дитини, участь кожного вихованця в танцювальних постановках, створення ним власного творчого продукту та демонстрації його в хореографічній постановці.

Під час хореографічної діяльності створюються умови, за яких дитина є суб'єктом процесу навчання і виховання, а її особистість розуміється як вища цінність, як самоціль педагогічного впливу. Форми та методи хореографічної роботи на таких заняттях спрямовуються на розвиток індивідуальних якостей кожної дитини, самотності та неповторності, стимулюють їхній подальший поетапний естетичний розвиток.

Одним з основних положень гуманістичної системи виховання є шанобливе ставлення до кожної дитини. Це положення передбачає організацію хореографічної діяльності на основі антропологічного підходу: врахування на заняттях хореографії індивідуальних, фізичних, психологічних особливостей дітей старшого дошкільного віку. Для цього дітям пропонуються танцювальні завдання з прийнятним фізичним навантаженням.

На жаль, сьогодні не всі діти старшого дошкільного віку мають гарний стан здоров'я, тому пропонуємо вилучити з процесу танцювальної діяльності методи, які можуть зашкодити фізичному стану вихованців: метод багаторазового повторення вправ та метод силового навантаження на організм дітей. Достатнє фізичне навантаження, на наш погляд, можуть дати адаптовані вправи класичного, народного, ритмічного, сучасного танців, які вивчаються і засвоюються дітьми під час виконання танцювально-ігрових комбінацій та хореографічних етюдів. Крім того, не всі діти мають м'які, еластичні м'язи тіла, легкий стрибок, струнку поставу тощо. Тобто ті параметри, що є важливими для професійного хореографічного мистецтва. Тому на заняттях із хореографії в дошкільних навчальних закладах необхідно вивчати рухи, якими може оволодіти кожна дитина. Для кожного вихованця образні теми, ролі в ігрових завданнях, асоціативні вправи підбираються індивідуально, згідно з її психологічними, фізично-пластичними, творчими можливостями. Це дасть дітям змогу усвідомити свою роль у процесі навчання та виховання.

Саме тому слід наповнювати зміст хореографічної діяльності елементами, котрі відповідають фізичним можливостям дітей. До таких відносимо:

1. Елементарні та спрощені рухи класичного танцю. Їх засвоєння буде ефективним за умови включення до спеціальних танцювально-асоціативних ігор.
2. Елементарні рухи народного танцю. Пропонуємо вивчати не лише рухи українського танцю, а й найпростіші елементи білоруського, молдавського, естонського, грузинського танців. Для успішного оволодіння ними доречно впроваджувати у зміст хореографічної діяльності дітей старшого дошкільного віку танцювально-театралізовані композиції.
3. Елементарні рухи сучасного танцю. Враховуючи потреби дітей, важливо вводити у виховний процес з хореографії елементи популярних естрадних стилів, опанування якими здійснюватиметься при застосуванні імітаційно-ігрових комбінацій.

Важливим для естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку є створення сприятливого морально-психологічного клімату на заняттях хореографії, що забезпечить збереження та зміцнення психічного здоров'я вихованців. Для цього у зміст хореографічної діяльності треба впроваджувати танцювально-творчі ігри та завдання з урахуванням особливостей темпераменту кожної особистості дитини. Наприклад, найбільш активні з них можуть реалізовувати емоції, створюючи танці під запальну, швидку сучасну музику, урівноваженим дітям треба пропонувати спокійний музичний матеріал. Також вважаємо за доцільне впровадження самостійного розподілу між дітьми танцювально-образних ролей у танцювальних комбінаціях, композиціях, іграх відповідно до їх темпераменту. Використання на заняттях із хореографії означених форм роботи розвиватиме естетико-оціночні здібності дітей старшого дошкільного віку, формуватиме в них естетичні судження, потреби та цінності.

Необхідною умовою гуманізації процесу естетичного виховання є ефективний особистісний розвиток дітей, який залежить від апріорного визнання їхньої талановитості. Реалізація означеного положення буде успішною, якщо для всіх дітей старшого дошкільного віку створювати на заняттях із хореографії ситуацію „успіху”, особливо для тих, котрі не мають спеціальних танцювальних здібностей.

На думку А. Макаренка, В. Сухомлинського, І. Бежа та інших вчених, виховання успіхом є однією з важливих умов розвитку особистості. Неможливо формувати позитивну особистість у діяльності, що приносить їй постійні невдачі. Науковці стверджують, що лише успіх формує в дитини віру в себе, а на цьому підґрунті – прагнення стати кращою. Саме тому виховний процес з хореографії у дошкільних навчальних закладах повинен спрямовуватися на розвиток у дітей інноваційного мислення, формування в них естетично-культурної, емоційно-почуттєвої, художньо-творчої сфери.

Важливим у реалізації гуманістичного підходу в процесі естетичного виховання є налагодження в колективі дітей гармонійних, щирих, правдивих, взаємодовірливих

особистісних стосунків. Для успішного вирішення цього положення слід обирати форми та методи танцювальної діяльності із урахуванням індивідуальних хореографічних здібностей та творчих можливостей вихованців. Саме тому необхідно заохочувати до танцювально-постановочної роботи всіх дітей без винятку, незважаючи на їх танцювально-технічні та артистичні здібності, що сприятиме усвідомленню ними власної значущості, підвищенню їхньої гідності та творчої активності. Зокрема діти, котрі мають природні танцювальні здібності, можуть виконувати головні ролі в танцювальних композиціях, іншим пропонувати ролі відповідно до їх індивідуальних можливостей. Тобто, індивідуальний естетичний розвиток дітей буде успішним, якщо організовувати хореографічну діяльність із урахуванням танцювально-технічних та артистичних здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Також успішна реалізація гуманістичного підходу в процесі естетичного виховання залежатиме від естетичної активності дітей у хореографічній діяльності, яка характеризується самовираженням і самоствердженням у танцювальній творчості, рівнем естетичної підготовленості, розвитком естетичної культури, широтою естетичних інтересів та потреб. Для розвитку естетичної активності ми пропонуємо дітям самостійно створювати сценарії, обмірковувати варіанти розвитку сюжетних ліній та планувати власні образні ролі в майбутніх танцювально-ігрових композиціях. Крім того, важливим є розвиток у дітей здатності самостійно обирати теми до танцювальних етюдів, складати комбінації з вивчених рухів, створювати власні танцювальні твори, у яких утілюватимуться їх танцювально-творчі задуми. Це дасть дітям можливість не лише розкрити свої невичерпні можливості, усвідомити власну значущість, проявляти самостійність і відповідальність за результат та успіх у хореографічній діяльності, а й привчатиме їх до колективних форм творчої праці. У процесі спільної танцювальної взаємодії дітей відбуватиметься усвідомлення власної праці як важливої частини колективної творчості. Ця особистісна діяльність важлива для творчої праці всього колективу, позитивна оцінка якого забезпечить відчуття самодостатності вихованця в загальній справі. Також дітям старшого дошкільного віку необхідно пропонувати танцювальні завдання, під час виконання яких вони мали б змогу розкривати свій особистісний потенціал. Усвідомлення і оцінювання дітьми власних танцювальних можливостей сприятиме їх активності у творчій діяльності, під час якої реалізуються естетичні потреби та формується система естетичних цінностей особистості.

Зазначені положення вимагають від дітей самовіддачі, вміння мобілізувати свої сили, відстоювати власні творчі інтереси в хореографічній діяльності, спираючись на власну систему естетичних уявлень і уподобань. Тож на заняттях із хореографії створюються умови для самовираження, самовдосконалення, самореалізації дітей старшого дошкільного віку в хореографічній діяльності та здійснюється накопичення банку рухових навичок, які можуть використовуватися ними в побуті.

Отже, здійснення естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку в процесі хореографічної діяльності на гуманістичних засадах буде успішним, якщо ґрунтуватиметься на таких положеннях: урахування фізичних, психологічних особливостей дітей та нерівності їх спеціальних танцювальних здібностей, визнання кожного вихованця особистістю, апріорне визнання талановитості всіх дітей, здійснення постановочної роботи на засадах урахування індивідуальних психофізичних якостей особистості. На наступному етапі роботи вважаємо за необхідне дослідити вплив хореографічної діяльності на формування мотивації на естетичне втілення тілесних проявів дітей старшого дошкільного віку, що сприятиме підвищенню рівня їхньої естетичної вихованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. Кн. 1 : Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : навч.-метод. видання / Бех Іван Дмитрович. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.

2. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям; Рождение гражданина; Письма к сыну / Сухомлинский Василий Александрович ; [авт. вступ. ст. О. Сухомлинская]. – К. : Рад. школа, 1985. – 557 с.
3. Макаренко А. С. О воспитании : [сборник] / Макаренко Антон Семенович ; [сост. и авт. вступ. ст. В. С. Хелемендик]. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Политиздат, 1990. – 414 с.
4. Зязюн Л. Гуманістична парадигма освіти і виховання / Л. Зязюн // Вища освіта України. – 2002. – № 3. – С. 111–116.
5. Бондаревская Е. В. Ценностные основания личностно-ориентированного воспитания / Е. В. Бондаревская // Педагогика. – 2007. – № 8. – С. 44–53.
6. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование : Социально-философское исследование / Подмазин Сергей Иванович ; Запорожский гос. ун-т. – Запорожье : Просвіта, 2000. – 250 с.

REFERENCES

1. Beh I. D. Vyhovannja osobystosti : u 2 kn. Kn. 1 : Osobystisno orijentovanyj pidhid: teoretyko-tehnologichni zasady : navch.-metod. vydannja / Beh Ivan Dmytrovych. – K. : Lybid', 2003. – 280 p.
2. Suhomlynskyj V. A. Serdce otdaju detjam; Rozhdenye grazhdanyna; Pys'ma k synu / Suhomlynskyj Vasylyj Aleksandrovych ; [avt. vstup. st. O. Suhomlynskaja]. – K. : Rad. shkola, 1985. – 557 p.
3. Makarenko A. S. O vospytanyj : [sbornyk] / Makarenko Anton Semenovych ; [sost. y avt. vstup. st. V. S. Helemendyk]. – 2-e yzd., pererab. y dop. – M. : Polytyzdat, 1990. – 414 p.
4. Zjazjun L. Gumanistychna paradygma osvity i vyhovannja / L. Zjazjun // Vyshha osvita Ukrai'ny. – 2002. – № 3. – P. 111–116.
5. Bondarevskaja E. V. Cennostnye osnovanyja lychnostno-oryentyrovannogo vospytanyja / E. V. Bondarevskaja // Pedagogyka. – 2007. – № 8. – P. 44–53.
6. Podmazyn S. Y. Lychnostno-oryentyrovannoe obrazovanye : Socyal'no-fylosovskoe yssledovanye / Podmazyn Sergej Yvanovych ; Zaporozhskij gos. un-t. – Zaporozh'e : Prosvita, 2000. – 250 p.

УДК 37.015.31:17.022.1(4+52)

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ОЗНАК МОРАЛЬНОЇ ВИХОВАНOSTI В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ТА ЯПОНСЬКІЙ КУЛЬТУРАХ

Гусарова А.В., Нечепоренко М.В.

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, пл. Свободи, 4, Харків, Україна

a.valer988@gmail.com

Стаття присвячена виявленню ознак моральної вихованості особистості, що існують у японській культурі. У зв'язку з цим розглядаються особливості поведінки японців, визначаються передумови формування особливого національного характеру японців. Окрім цього, порівнюються ознаки моральної вихованості в європейській та японській культурах, виявляються основні розбіжності. У статті розглядається розподіл японцями соціуму з огляду на міжособистісні стосунки на своїх та чужих, так зване *уті та сото*, у зв'язку з притаманними цій нації особливостями поведінки. Аналізується складна система побудови ввічливого мовлення в японській мові (японською *敬語 keigo*), що має тривірневу структуру, як показника надзвичайної ввічливості японців.

Ключові слова: моральна вихованість, мораль, моральні якості, добродії, моральна особистість, ввічливість.